

Brussel voor slimme mensen

Philippe Van Parijs

(De Standaard, 9 juni 2010, pp. 28-29)

Ah, Brussel! Als Brussel er niet geweest was, het zou zo simpel zijn te scheiden. Maar is medelijden met het kind dat geboren werd uit het Belgische koppel voor beide ouders een voldoende reden om voor eeuwig en altijd hun onafhankelijkheid op te geven? Nee. Het gaat niet om medelijden met een bevolking, en nog minder met een politieke entiteit. Het gaat om collectief eigenbelang in een klein territorium dat een half procent uitmaakt van het Belgische grondgebied. Een communicatiekluw waar de geschiedenis bij toeval de hoofdstad van Europa ondergebracht heeft en dat in de loop der jaren en elke dag meer uitgroeit tot de voornaamste troef van de twee andere regio's van het land. Dat is de reden waarom de Belgische federatie er morgen nog zal zijn, en overmorgen, én volgende eeuw. Dat is ook de reden waarom we nood hebben aan een diepgaande hervorming van onze federatie, die ons in staat stelt samen verstandiger te functioneren dan vandaag.

Condominium

Is het toch niet denkbaar dat Vlaanderen en Wallonië hun onafhankelijkheid veroveren maar niettemin samen dat kleine stukje Brussels grondgebied en zijn bevolking besturen? Denkbaar, ja. Maar zij die zo'n "condominium" voorstellen, zijn zonder twijfel vergeten dat het koloniaal tijdperk al vijftig jaar achter ons ligt. En ze hebben het misschien niet helemaal begrepen: als het voor Brussel al erg genoeg zou zijn een kolonie te worden van een kleine staat, dan zou het nog veel erger zou zijn "gecondomineerd" te worden door twee kleine staten. Twee staten die bovendien voortdurend met elkaar zouden kibbelen, elkaar met veto's zouden blijven blokkeren, en elkaar de verantwoordelijkheid zouden toespelen voor het enorme fiasco dat er onvermijdelijk het gevolg van zou zijn. Op het einde van die nachtmerrie zullen we niet twee ouders hebben die beschaamd zijn omdat ze hun baby gemarteld hebben. We zullen twee vlegels hebben die zich voor het hoofd slaan. Omdat ze de motor van hun dynamisme en de bron van hun zekerheid kapotgemaakt hebben — door een infernaal mechanisme dat ze zelf uit domheid gecreëerd hebben.

Verder denken dan je neus lang is veroordeelt ons echter niet tot immobilisme. Integendeel. Laat ons frank verder gaan en meer bevoegdheden aan de regio's geven ~ ook op delicate domeinen zoals de erkenning en de financiering van godsdiensten. En laat ons ze financieel meer verantwoordelijk maken voor de

uitoefening van hun bevoegdheden, wat alleen mogelijk is — economen begrijpen dat snel, historici en juristen soms iets minder ~ met territoriaal gedefinieerde deelstaten.

Ziekte

Dat geldt ook voor Brussel. De grote ellende voor Brussel is begonnen na de creatie van de gemeenschappen. In twintig jaar verloor het tien procent van zijn bevolking, het duidelijkste symptoom van de ziekte van een stad. Daarna, in 1989, kwam de creatie van het Brussels Gewest. De demografische neergang is toen opgehouden, en sinds 2000 groeit de bevolking opnieuw gestaag aan, twee keer sneller dan in de twee andere gewesten.

Een van de prioriteiten van elke verstandige staatshervorming is bijgevolg dat de Brusselse overheid de middelen krijgt om efficiënter te besturen. Enerzijds door ze belangrijke bevoegdheden te geven die momenteel op gemeentelijk niveau (bijvoorbeeld politie en mobiliteit) of communautair niveau zitten (in de eerste plaats het verplicht onderwijs). Anderzijds door ze de structurele financiering ter beschikking te stellen die de specifieke kenmerken van de bevolking op het Brussels grondgebied vandaag vergt en zal blijven vergen.

Drie keer speciaal

Die (her)financiering heeft niet in de eerste plaats te maken met zijn rol als hoofdstad, die bijvoorbeeld tweetaligheid op alle bedrijfsniveaus oplegt, met de uitzonderlijke uitgaven voor veiligheid of met een parlement dat uitgebreid genoeg is om een voldoende grote Nederlandstalige vertegenwoordiging te garanderen. Het gaat ook niet over de diensten die Brussel, zoals elke stad van enig belang, levert aan de inwoners van zijn hinterland. Daarmee moet allemaal rekening worden gehouden, maar het is klein bier vergeleken bij de implicaties van een drievoudige "specialisatie" van de Brusselse bevolking, die het belang van het gehele land dient.

Ten eerste is de enige leeftijdsgroep die een positief migratiesaldo vertoont tussen Brussel en de rest van het land de groep van 19 tot 30 jaar, jongeren die studeren of die aan het begin van hun beroepsloopbaan staan. Statistisch bekeken kun je stellen dat het gaat over oude rijken en toekomstige rijken die stage lopen in de kosmopolitische stad precies in dat deel van hun leven waarin ze arm zijn.

Ten tweede trekt Brussel een arme bevolking van niet-Europese origine aan met een hoge werkloosheidsgraad. Bekeken vanuit België in zijn geheel is het uiteraard goed dat dat zo is: zij die werk zoeken, wonen in de nabijheid van waar er werkgelegenheid is. En dus in het enige van onze drie gewesten waar er meer arbeidsplaatsen zijn dan mensen op actieve leeftijd. Maar als dat werk eenmaal gevonden is, spreekt het voor zich dat niets garandeert dat ze ook in Brussel blijven wonen.

Ten slotte worden de goede woningen in de gemeenten op de rechteroever van het kanaal geleidelijk verlaten door welgestelde Belgen en ingenomen door nog rijkere "Europese" ambtenaren en andere mensen wiens inkomsten niet of amper belast worden in België. Hun aanwezigheid is essentieel voor de internationale dynamiek van Brussel en van de Vlaamse en Waalse rand, en het is goed dat ze er meer dan vroeger voor kiezen om in de buurt van hun werk te wonen. Maar die vervanging leidt onvermijdelijk tot de "verpaupering" van de Brusselse bevolking in de statistieken van het belastbare inkomen.

Het gecombineerde effect van die drievoudige specialisatie heeft niet alleen voor gevolg dat de fiscale inkomsten van het Brussels Gewest drastisch verminderen, maar ook dat de voorzieningen die in Brussel van de overheid verwacht worden veel uitgebreider zijn dan het gemiddelde van de andere twee gewesten. Met name de kenmerken van de bevolking van allochtone origine impliceren dat er extra kosten zijn op het vlak van sociale toelagen en gezondheidszorg — en vooral om voor alle kinderen efficiënt onderwijs te organiseren.

Permanente transfers

Permanente transfers richting Brussel — op basis van objectieve parameters en niet op basis van de grillen van de politiek verantwoordelijken van de dag — moeten er absoluut komen. Die transfers — voornamelijk via de sociale zekerheid, een gedifferentieerde financiering van het onderwijs en de financiering van regionale budgetten — zijn aanzienlijk groter dan wat de hoofdstedelijke taken en de dienstverlening aan het hinterland rechtvaardigen. Ze worden ook geenszins gerechtvaardigd door de absurde "juste retour" van de rijkdom die in Brussel geproduceerd wordt (in ruime mate door Vlamingen en Walen). Maar wél door de zojuist geschetste drievoudige specialisatie van de Brusselse bevolking, die het gehele land ten goede komt.

Zonder de verzekering van zulke transfers zal Brussel gedwongen worden om een batterij defensieve maatregelen te nemen die meer arme gezinnen ertoe aan zullen zetten naar Vilvoorde of Tubize te verhuizen, en meer belastingplichtige rijken om dichterbij hun werk te gaan wonen. Of erger nog: de jongeren die in groten getale opgroeien in het jongste gewest van het land zullen meer tijd en talent besteden aan het stelen van onze handtassen dan aan het werken voor onze pensioenen.